

Opgave 3 Mens en huisdier

Het wordt vaak gezegd, maar is het ook waar? Lijken honden en hun baasjes op elkaar? Wetenschappelijk onderzoek bevestigt dat die overeenkomst niet toevallig is. Zo blijkt dat baasjes hun hond kiezen op het karakter dat ze zelf ook hebben: nerveuze baasjes kiezen vaak een onrustige hond en kalme baasjes juist een relaxed type.

Stel, een man besluit een hond te nemen en kan kiezen uit twee soorten honden: een grote herder of een schoothond. Hij kiest voor de herder en geeft als reden dat die er zo stoer uitziet.

Het verschijnsel van confabulatie heeft te maken met het geven van redenen voor keuzes die je maakt.

- 1p 14 Leg met het voorbeeld van de man en bovengenoemd onderzoek uit wat confabulatie is.

Dieren kunnen ons helpen om tot meer zelfkennis te komen, bijvoorbeeld via coaching met paarden. Bij paardencoaching maak je onder begeleiding van een coach contact met een paard. De reactie van het paard wordt vervolgens gebruikt om tot meer kennis over jezelf te komen. Je kunt je afvragen waarom je paardencoaching nodig zou hebben om tot zelfkennis te komen. Volgens de introspectietheorie kennen mensen zichzelf het best. Zelfkennis heeft volgens de introspectietheorie van Descartes twee kenmerken.

- 2p 15 Leg met de twee kenmerken van zelfkennis uit dat paardencoaching:
- volgens de introspectietheorie van Descartes niet nodig is om tot zelfkennis te komen, maar
 - volgens de neocartesianen wel kan helpen om tot zelfkennis te komen.

Volgens paardencoach Tirza Brouwer reageert een paard direct vanuit zijn karakter op iemands gedrag. Brouwer zegt:

tekst 8

Wanneer je verdrietig bent, kan een paard denken: 'oké, ik zal vandaag rustig doen' omdat je laag bent in je energie. Maar er zijn ook paarden die bij dezelfde verdrietige persoon registeren: 'nou, zij is niet helemaal wakker' en dan besluiten: 'ik gooi jou lekker van mijn rug'.

naar: www.bitmagazine.nl, Paarden kunnen je gedrag feilloos aanvoelen, maar hoe kan dat?, 2018

Het directe reageren van paarden lijkt aan te sluiten bij de interpretatietheorie van zelfkennis.

- 2p 16 Leg met een voorbeeld uit hoe we volgens de interpretatietheorie tot zelfkennis komen.

Leg vervolgens met tekst 8 uit dat de observatie van het gedrag van paarden volgens de interpretatietheorie niet altijd tot meer zelfkennis leidt.

Volgens paardencoach Tirza Brouwer zijn paarden heel gevoelig voor hoe mensen zich voelen, omdat een paard wil weten of iemand veilig is of dat het juist weg moet vluchten. Brouwer legt uit hoe je deze gevoeligheid van een paard kan gebruiken voor zelfkennis:

tekst 9

Wanneer een paard zich veilig bij je voelt, gaat hij zich bij je aansluiten in zijn energie. Dus ben je bijvoorbeeld hoog in je energie, dan wordt het paard daar zelf ook vaak drukker van.

Soms zegt iemand bijvoorbeeld dat hij of zij rustig is en dat het goed gaat, maar dan zie ik vervolgens dat het paard heel hoog in zijn energie is: zijn hals staat hoog en hij is druk in zijn bewegingen.

bron: www.bitmagazine.nl, Paarden kunnen je gedrag feilloos aanvoelen, maar hoe kan dat?, 2018

De deliberatietheorie heeft kritiek op de interpretatietheorie.

- 2p 17 Leg deze kritiek uit.

Geef vervolgens met tekst 9 een kritiekpunt op de deliberatietheorie.

Dat paarden sommige mensen kunnen helpen om dichter bij hun gevoel te komen, laat volgens Brouwer iets zien over onze cultuur.

tekst 10

Wij hebben in onze Nederlandse cultuur heel erg geleerd om onze emoties en gevoelens wat weg te stoppen en te zeggen dat het wel goed met ons gaat. We praten er niet zo over. Maar door in contact te komen met dieren, en paarden in het bijzonder, leer je jezelf weer kennen. Paarden lezen geen visitekaartjes, maar kijken echt naar hoe jij je van binnen voelt, waardoor ze ons meer bewust over onszelf maken.

bron: www.bitmagazine.nl, Paarden kunnen je gedrag feilloos aanvoelen, maar hoe kan dat?, 2018

Rousseau ziet de maatschappij als bedreiging voor het authentieke leven.
2p 18 Leg deze opvatting van Rousseau uit.
Leg vervolgens uit dat Brouwer in tekst 10 aansluit bij die opvatting van Rousseau.

Sartre is kritisch over de invulling die Rousseau geeft aan authenticiteit.
2p 19 Leg met Sartres opvatting van authenticiteit uit welke kritiek Sartre heeft op de invulling van authenticiteit door Rousseau.
Leg vervolgens uit of Sartre het jezelf leren kennen uit tekst 10 'authentiek' of 'te kwader trouw' zou noemen.

Paarden reageren sterk op mensen, maar je ziet omgekeerd ook vaak dat mensen een sterke verbinding ervaren met hun huisdier. Pia Cuijpers heeft een bijzonder huisdier, een otter genaamd Pip. Cuijpers werkte als dierverzorgster toen Pip door haar moeder verstoten werd en Cuijpers de zorg op zich nam. Sindsdien woont Pip bij haar thuis. Ze benadrukt dat Pip altijd een wild dier zal blijven en dat otters niet geschikt zijn als huisdier.

tekst 11

Ik heb vooral geleerd om haar slimheid te waarderen, de humor van haar gedrag te zien. Pip is ingesteld op overleven, ze is ontzettend slim. Als wij 's avonds op de bank zaten en geen zin hadden met haar te spelen, sprong ze op de vensterbank. Dan ging ze je provocerend zitten aankijken, tussen de vazen, met zo'n blik van: Zie je me? Ik doe het weer. Als gevolg daarvan hebben we de vensterbank leeggehaald en voortaan mag Pip er gewoon op.

Om toch aandacht te krijgen als wij tv keken, bedacht Pip iets anders: achter onze tv ligt zo'n stekkerdoos met een aan-uitschakelaar. Pip weet dat als ze daarop drukt, de tv uitgaat. Dat genereert minstens zo veel aandacht als het kapot gooien van vazen.

bron: HBVB Magazine, 22, 2018

Dieren kunnen een eigen karakter hebben, maar of dieren ook een persoonlijke identiteit hebben is een punt van discussie.

Voor Locke is het duidelijk dat dieren geen persoonlijke identiteit hebben. Hij haalt daarbij het voorbeeld aan van een papegaai waarmee je wel een intelligent gesprek kunt voeren, maar die om die reden volgens Locke nog geen persoonlijke identiteit heeft.

3p **20** Geef Lockes onderscheid weer tussen persoon en mens.

Leg vervolgens met het voorbeeld van de papegaai uit dat dieren volgens Locke geen persoonlijke identiteit hebben.

Beargumenteer tot slot met tekst 11 of jij het eens bent met Lockes opvatting dat dieren geen persoonlijke identiteit kunnen hebben.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.